

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΥ

[Φίλιππότη μοι κ. Σκόκε,

Με έρωτῆς, εἰν ἐκράτησα σημειώσεις τοῦ εἰς ἄνω Αἴγυπτον ταξειδίου μου καὶ μοὶ ζητεῖς, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ὀλίγα σκαριφήματα, κατάλληλα διὰ τοὺς ἀναγνώστας τοῦ ὄντως ἀξιολόγου Ἡμερολογίου σου. Ἴσως ἤθελον ἀνταποκριθῆ εἰς τὴν φιλικὴν παράκλησίν σου, εἰν ἡδυνάμην ἄνευ κόπου καὶ ἄνευ ἀνασκαφῶν νὰ εὔρω τὰς περὶ οὗ ὁ λόγος σημειώσεις, αἱ ὁποῖα: κεῖνται λησμονημέναι εἰς τὸ βῆθος τοῦ συρταρίου μου, καταδεδικασμένα: ὡς τόσαι ἄλλαι εἰς τὴν ἀφάνειαν. Εὐτυχῶς ἔχω πρόχειρον τὸ ἡμερολόγιον συνταξειδιώτου μου ἀμερικανοῦ σπουδαστοῦ, δαπανήσαντος τὸ ἥμισυ τοῦ χρόνου τῆς ἀρχαιολογικῆς μας ἐκδρομῆς εἰς σύνταξιν τούτου ἐπὶ τῇ βῆσει τῶν πληροφοριῶν, ἃς ἐλάμβανε παρὰ τοῦ ἄραβος διερμηνέως μας, μιᾶς ἀγγλίδος καὶ τοῦ μαγείρου τοῦ ἀτμοπλοίου. Ὁ τρόπος οὗτος τοῦ γράφειν ἐντυπώσεις ἐκίνησε τὴν περιεργίαν μου, ἐφ' ᾧ καὶ τὴν τελευταίαν ἡμέραν ζητήσας ἔλαθον παρ' αὐτοῦ τὸ περίφημον ἡμερολόγιον, τὸ ὁποῖον μεταφράσας, παραδίδω εἰς τὴν δημοσιότητα καὶ τὴν ἀθανασίαν. Ἐὰν ἐγὼ πολὺ ἐγέλασα, ὡς καὶ οἱ γνωρίσαντες τὸν δράστην τοῦ ἡμερολογίου τούτου, οὐχ ἦτον θ' ἀποδιώξῃ ἀρκετὴν ἀνίαν πολλῶν ἀναγνώστων ἐκείνων δηλ. οἵτινες δὲν θὰ παρέλθωσι τὴν σελίδα αὐτὴν τοῦ περικαλοῦς βιβλίου σου.

Ἐν Καίρῳ, 2 Ἀπριλίου 1893.

Σὲ ἀσπάζομαι ὀλοφύχως

ὁ σὸς I. Γ.]

« 1^η ἡμέρα. Εὐρισκόμεθα εἰς Μέμφιδα. Ἀπηντήσαμεν δύο χωρία, τῶν ὁποίων αἱ οἰκίαι κατοικοῦνται ὑπὸ ἀνθρώπων· οἱ ἄνθρωποι οὗτοι θεωροῦνται ὡς κάτοικοι τῆς Αἰγύπτου καὶ ὁ διερμηνεὺς μᾶς λέγει ὅτι εἶναι ἄραβες. Οὐδένα ἄραβη εἶδον με ὑψηλὸν πῖλον. Τὰ παιδιά των εἶναι σχεδὸν ὅλα γυμνὰ καὶ ἀσκεπῆ. Ὑπάρχει ἐδὼ κολοσσὸς τοῦ Ραμσή τοῦ Β'. γυμνός,

ἀλλὰ καθάριος. Φαίνεται ὅτι οἱ ἀρχαῖοι αἰγύπτιοι ἦσαν καθαριώτεροι τῶν νῦν. Γυναῖκες φέρουσι μεγάλας ὑδρίας ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. Πόσον καλά γνωρίζουν τοὺς νόμους τῆς ἰσορροπίας! Κατὰ τὴν διάβασίν μὰς παρετήρησα ὁδὸν ἐστρωμένην μὲ ἐλάσματα σιδηροδρόμου. Ἠρώτησα, ἐὰν ἀνεκαλύφθησαν δι' ἀνασκαφῶν καὶ συνεπῶς, ἐὰν ἦτο γνωστὸς ὁ σιδηροδρόμος εἰς τοὺς ἀρχαίους αἰγυπτίους, ἀλλὰ τὴν στιγμήν ἐκείνην ἠκούσθη ἕξις συριγμῶς καὶ ὡς ἀστραπὴ διήλθεν ὁ συρμὸς τῆς Ἄνω Αἰγύπτου. Ἐθεώρησα περιττὸν νὰ ζητήσω περαιτέρω ἐξηγήσεις.

Σπεύδομεν πάντοτε ἐπὶ ὄνων, ἵνα φθάσωμεν εἰς τὴν νεκρόπολιν τῆς Μέμφιδος, κειμένην ἐπὶ τῆς ἐρήμου. Ἡ ἄμμος ὑπάρχει ἐνταῦθα ἐν ἀφθονίᾳ καὶ δὲν φύονται οὔτε δένδρα, οὔτε ἄνθη· τούτου ἕνεκα οὔτε σικὰ ὑπάρχει ἐνταῦθα. Περὶεργον ὁμως εἶναι, πῶς οὔτε κυπάρισσοι δὲν φύονται εἰς τὰ ἀρχαῖα νεκροταφεῖα. Ἐνταῦθα ὑπάρχει καὶ τὸ Σεράπιον, περὶ οὗ βλέπει τις πολλὰ εἰς τὸν Ὀδηγόν. Ὅλα ταῦτα εὐρίσκονται ὑπὸ τὴν γῆν. Ὅ,τι εὐκρινῶς φαίνεται ὑπὲρ τὴν γῆν εἶνε μία Πυραμὶς ἐκτισμένη διὰ λίθων. Τοῦτο ἄλλως τε δὲν ἦτο ἀναγκαῖα ἐξήγησις, διότι, ὡς ἔμαθον κατόπιν, ὅλα αἱ Πυραμίδες τῆς Αἰγύπτου εἶναι λιθόκτιστοι. Ἠρώτησα ἐὰν καὶ σήμερον κατασκευάζονται Πυραμίδες καὶ μοὶ εἶπον, ὄχι.

Ἄφου ἐπεσκέφθημεν πᾶν ὅ,τι ἀξιοθέατον, ἐκρίναμεν καλὸν νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὸ ἀτμόπλοιον. Ἐλησημόνησα νὰ προσθέσω ὅτι τὰ ὑπόγεια, τὰ ὁποῖα ἐπεσκέφθημεν ἦσαν θεοσκότεινα καὶ δι' αὐτὸ ὁ φύλαξ διένειμεν εἰς ἡμᾶς κηρία.

2^α καὶ 3^α ἡμέρα. Ὅλον αὐτὸ τὸ χρονικὸν διάστημα διήλθομεν ἐν τῷ ἀτμοπλοίῳ. Πλέομεν ἀσφαλῶς πρὸς τὰ ἄνω καίτοι τὸ ρεῦμα τρέχει πρὸς τὰ κάτω. Ἐλάθομεν οὕτω κερρὸν νὰ γνωρίσωμεν ἀλλήλους· ὑπάρχει μεταξὺ μας ἄγγλις κολοσσιαίων διαστάσεων, ἡ ὁποία μὲ εἴλκυσεν ὡς ὁ ἥλιος τὴν γῆν. Μοὶ εἶπον ὅτι ὑπάρχει καὶ εἰς ἑλλην' ἔσπευσα νὰ τὸν ἶδω. Οὐδὲν τὸ ἀξιοπερίεργον παρουσιάζει. Μὲ κατέλαβεν ἀνία, διότι κατὰ τὰς δύο ταύτας ἡμέρας οὐδεμίαν ἐκδρομὴν ἐγένετο.

4^η ἡμέρα. Κατὰ τὸ πρόγραμμα τὸ καραβάνι μὰς ἐπεσκέφθη τοὺς τάφους τοῦ Νπενί-Χάσιν. Ἐγὼ δὲν μετέβην, διότι ἐπρότιμησα ν' ἀναγνώσω τὸν Ὀδηγόν μου, κατὰ τὸν ὁποῖον οἱ

τάφοι οὔτοι, οἱ ἐν εἶδει σπηλαίων, κέκτηνται μεγάλην σπουδαιότητα. Ἄλλως τε καὶ οἱ ἐπισκεφθέντες αὐτοὺς συνοδοιπόροι μου μοὶ ὠμίλησαν ἐνθουσιωδῶς. Μάλιστα ὁ Ἕλλην μοὶ εἶπεν ὅτι ὑπάρχουσιν εἰς ἓνα τούτων στῆλαι δωρικοῦ ῥυθμοῦ, εἰ καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ἀφ' ἧς χρονολογοῦνται, δὲν εἶχον εἰσέτι ἀνακαλυφθῆ οἱ Δωριεῖς. Μετὰ ταῦτα ἐφθάσαμεν εἰς νῆσον τινα Ῥόδαν, ἐνθα ἔσπευσα νὰ ἐπισκεφθῶ μέγα ἐργαστάσιον σακχάρεως, κατασκευαζομένης ἐκ ζαχαροκαλάμου. Ἐγεύθην ὀλίγης καὶ εὖρον αὐτὴν γλυκυτάτην. Περιττὸν νὰ προσθέσω ὅτι δὲν πρέπει νὰ συγχέομεν τὴν Ῥόδαν μὲ τὴν νῆσον Ῥόδον, ἣτις εὐρίσκεται εἰς τὸ Αἰγαῖον.

5^η ἡμέρα. Εὐρισκόμεθα εἰς Ἀσιούτ. Μόλις ἀπεβιβάσθημεν μὲ ἀρπάξει εἰς ὀνηλάτης καὶ μὲ τοποθετεῖ ἐπὶ τῆς ῥάχεως τοῦ ὄνου, τοῦθ' ὅπερ θὰ ἔπραττον καὶ ἄνευ τοῦ ζήλου τούτου τοῦ ὀνηλάτου. Διήλθομεν κάτωθεν τῆς οἰκίας τοῦ Διοικητοῦ, ἐπεσκεφθήμεν τὴν ἀγορὰν καὶ διηυθύνθημεν ἐπὶ τοῦ λόφου, ὅπου ὑπάρχουσιν ἀρχαιότητες. Δυστυχῶς ὁ φύλαξ ἦν ἀπὼν φέρων μεθ' ἑαυτοῦ τὰς κλεῖς, καὶ ἐκωλύθη νὰ συνεχίσω τὰς μελέτας μου. Ἐνταῦθα ὑπάρχουσι Κόπται οἱ ὁποῖοι ἐξ αἰθίοπων κατασκευάζουσιν εὐνούχους καὶ τοὺς ἐμπορεύονται. Ὀδυνηρὸν ἐμπόριον, ἀλλὰ προσοδοφόρον. Ἐκαστῇ γῶρα ἔχει καὶ τὰς συνηθείας τῆς. Εἰς Ἀμερικὴν δὲν ὑπάρχουσιν εὐνούχοι.

6^η ἡμέρα. Περὶ δεῖλην τῆς γῆς ἐγκατελείψαμεν τὴν πόλιν Ἀσιούτ. Πλέομεν ὅλην τὴν ἡμέραν καὶ εἶδομεν ἑκατέρωθεν πολλοὺς φοίνικας καὶ ἀραβόπαιδας. Ὀμιλοῦσιν (ὄχι οἱ φοίνικες) μόνον τὴν ἀραβικὴν, ἀλλὰ πολὺ εὐχερῶς. Οὐδαμοῦ ἤκουσα νὰ ὀμιλεῖται ἡ ἱερογλυφικὴ, καίτοι δύσκολον θὰ ἦτο νὰ διακρίνω τὴν μίαν ἀπὸ τῆς ἄλλης, ὡς ἀγνωῶν ἀμφοτέρων. Εἶδομεν μακρόθεν καὶ Μονὰς Κοπτικὰς κατοκουμένας ὑπὸ καλογῆρων. Εἶδον δύο τούτων οἱ ὁποῖοι δυστυχῶς τὴν στιγμήν τῆς διαβάσεώς μας ἐλούοντο εἰς τὸν Νεῖλον γυμνοὶ καὶ δὲν ἠτύχησα νὰ γνωρίσω τὸ εἶδος τῆς περιβολῆς των.

7^η ἡμέρα. Εἰς Δένδεραν ὑπάρχει γὰρ τῆς Ἀθῆρ (Ἀφροδίτης). Ὑπὸ τὸν γὰρ ὑπάρχουσι πολλὰ κρύπται εἰς ἃς ἐκρύπτοντο οἱ θεσσαυροὶ καὶ τὰ κειμήλια. Σήμερον εἰς αὐτὰς κρύπτονται νυκτερίδες. Δὲν θὰ ἦτον ἄσκοπον εἰν ἐλαμβάνετο

ἡ νυκτερίς ὡς σύμβολον τῆς Ἀρχαιολογίας, ὡς ἡ γλαυξ τῆς σοφίας, μολονότι ἐκ τῆς φυσιογνωμίας τῆς ἡ γλαυξ φαίνεται ὀλίγον βλάξ. Ἐντὸς τῆς λέμβου δι' ἧς μετεδιβάσθημεν εἰς τὴν ἄλλην ὄχθην τοῦ ποταμοῦ ὑπῆρχον καὶ βόες· ἐπίσης καὶ ἡ κολοσσιαίων διαστάσεων ἀγγλῖς.

8^η 9^η καὶ 10^η ἡμέρα. Ἴδου ἡμεῖς εἰς τὰς Ἐκατομύλους Θήβας τοῦ Ὀμήρου. Περιέργον εἶνε ὅτι οὔτε καὶ μίαν ἐκ τῶν πυλῶν τούτων κατώρθωσα ν' ἀνακαλύψω. Φαίνεται ὅτι ὁ Ὀμηρος ἠπατήθη ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν. Μετὰ πολλοὺς ἐλιγμοὺς εὗρέθη πρὸ μεγάλης θύρας, ἀλλὰ ταύτην ὑπερβάς, εὗρέθη ἐντὸς ἀπεράντου κοπρῶνος. Ἐφραξα ἀμέσως τοὺς ῥώθωνάς μου διὰ τῶν δακτύλων τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς. Εἰς τὸν μέγαν ναὸν τοῦ Καρουάκ ὑπάρχουν ἀπεράντοι λεωφόροι Σφιγγῶν. Εἰς τὰς Θήβας τῆς Ἑλλάδος ὑπῆρχε μία μόνον Σφιγξ ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ἐφόνευσαν. Ἄλλ' ἐν Ἑλλάδι ἔμαθα, ὅτι καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἀκόμη φονεύουν. Ἐκάστη χώρα ἔχει τὰς συνηθείας τῆς. Εἰς τὴν Ἀμερικὴν δὲν φονεύουν, καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ὑπάρχουν ἑταιρεῖαι προστατευτικαὶ τῶν ζώων. Ἄρά γε δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συστηθῇ καὶ ἐν Ἑλλάδι τοιαύτη τις ἑταιρεία προστατευτικὴ τῶν . . . ἀνθρώπων ;

Ἐνταῦθα οἱ περισσότεροὶ ὀνηλάται γνωρίζουν τὴν ἀγγλικὴν καὶ τὴν γαλλικὴν, οἱ δὲ ὄνοι των εἶναι μεγάλοι καὶ ἰσχυροί. Μόνον ἐνταῦθα ἡ κολοσσιαίων διαστάσεων ἀγγλῖς εὗρεν ὄνον ἀνάλογον πρὸς ἑαυτήν. Σήμερον εἰς τὸ γεῦμα παρετήρησα βιενναῖον συμπλωτῆρά μας τρώγοντα τὴν κρέμαν μὲ τὸ ἄκρον τοῦ μαχαιρίου. Ἀγγλος καθηγητῆς ἔφαγε ῥόσμπιφ ἄνευ μουστάρδας.

11^η ἡμέρα. Ἀπήλθομεν ἐκ τῶν Θηβῶν λίαν πρωί. Ἀριστερόθεν ἐπὶ τινος ὑψώματος ὑπάρχει μεγάλη οἰκία ἐρειπωμένη. Μοὶ εἶπεν ἡ κολοσσιαίων διαστάσεων ἀγγλῖς ὅτι εἶναι τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ῥαμπῆ. Κατόπιν παρετήρησα καὶ ὑψηλὰς καπνοδόχους. Ἠρώτησα τὸν μάγειρον καὶ ἔμαθον ὅτι εἶναι τὰ μαγειρεῖα τοῦ αὐτοῦ βασιλέως. Ἠπόρησα πῶς οὐδεμίαν μνείαν ποιεῖται περὶ αὐτῶν ὁ Ὁδηγός μου. Ἐσημείωσα εἰς τὸ περιθώριον τὴν ἔλλειψιν ταύτην.

12^η ἡμέρα. Εἰς Σιλσίλε ὑπάρχουν λατομεῖα. Ἐκατέρω-

θεν διατηροῦνται εἰσέτι δύο κρῖκοι καὶ ὁ Ἕλληγ μου εἶπεν, ὅτι ἐδένετο μεγάλη ἄλυσσος ὡσάντις ἤθελον ν' ἀναγκαιώσωσι τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ. Τοῦτο ἀνεπόλησεν εἰς τὴν μνήμην μου ὅτι καὶ ὁ Ξέρξης διέταξε ποτε νὰ ἄλυσσοδέσουν τὸν Ἑλλήσποντον.

13^η καὶ 14^η ἡμέρα. Ἐφθάσαμεν εἰς Ἄσσουάν, τὸν τελευταῖον σταθμὸν τῆς ποταμοπλοίας μας. Ἡ εἶδησις αὕτη ἐπέπλησεν ἡμᾶς χαρᾶς, διότι τελοσπάντων ἐφθάσαμεν εἰς τὸν πρὸς ὄν ὄρον μετὰ 15ῆμερον πλοῦν, καθ' ὃν ἐβλέπομεν μόνον ὕδωρ, γῆν καὶ οὐρανόν. Καὶ ἦσαν τόσῳ μονότονα καὶ ἰσοπεδῆ ὅλα αὐτὰ τὰ πράγματα, ὥστε νομίζω ὅτι ὁ ἐγκέφαλός μου ἔλαβε τὴν μορφήν μιᾶς ὁμελέτας καὶ τίποτε ὑψηλὸν δὲν δύναται νὰ συλλάβῃ πρὸς τὸ παρόν. Ἴσως δύναμαι νὰ εἶπω ὅτι τὸ ὑψηλότερον πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εἶδον καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα εἶναι ἡ κάμηλος, ἐφ' ἧς διέτρεξα τὴν μεταξὺ Ἄσσουάν καὶ Καταρράκτου ἀπόστασιν.

15^η — 21^η ἡμέρα. Ἐπιστρέφομεν εἰς Κάϊρον διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ ἐν ἐλλείψει ἐτέρας. Βλέπομεν τὰ αὐτὰ πράγματα ἐκατέρωθεν τῶν ὄχθων, τὰ ὁποῖα εἶδομεν καὶ κατὰ τὴν ἄνοδόν μας. Σπανίως ἀποβιβάζομεθα εἰς τὴν ξηράν.

Μετὰ τοῦ ταξειδίου μας τελειώνει καὶ τὸ ἡμερολόγιόν μου, ἐκφράζω δὲ τὴν εὐαρέσειάν μου εἰς τὸν μάγειρον διὰ τὴν ἔξοχον μαγειρικὴν του καὶ διὰ τὰς πληροφορίας, ἃς παρ' αὐτοῦ ἐλάμβανον. Ἐν γένει δὲν ἐλυπήθην διὰ τὴν ἀρχαιολογικὴν ταύτην ἐκδρομὴν, καθόσον εἶδον πράγματα τὰ ὁποῖα οὔτε εἶδον, οὔτε θὰ ἴδω ποτὲ ἐν Ἀμερικῇ. Εἰς τοῦτο συμφωνεῖ καὶ

MORGAN»

Ἐν Κάϊρῳ.

Πιστὴ μετάφρασις
Α. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΣ